

סדר דגול במשימה
ואגדה לניצחון

דבורה הנביאה

מעורר שיעור

מטרת על

העצמת תחושת השליחות והמחויבות לצה"ל ולמדינת ישראל באמצעות שיח פיקודי-חינוכי על מנהיגים ואירועים בתנ"ך.

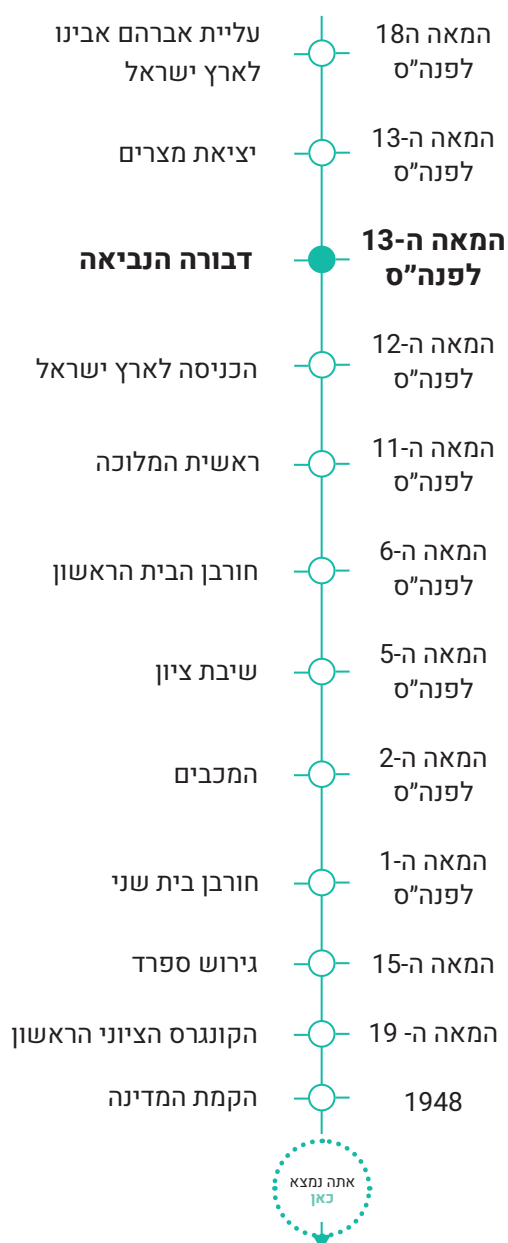
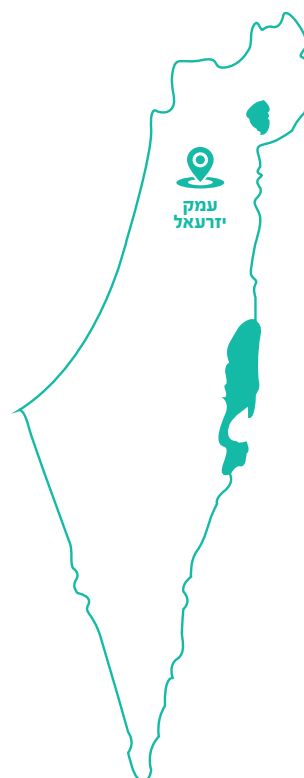
מטרות

- המפקד יכיר את קרב דבורה הנביאה וברק ביבין מלך חצור.
- המפקד יברר את משמעותה הערכית של שירת דבורה.
- המפקד ידון בחשיבות הרעות והלכידות להצלחת המשימה הצבאית

מהלך השיעור

- פתיחה - 5 דקות
- "כוחות ומשימות" - 15 דקות
- "ניתוח ערכי" - 10 דקות
- סיכום - 5 דקות
- סה"כ - 35 דקות

מיקום

כוחות ומשימות

דבורה

המנהיגה הרביעית בימי השופטים. שפטה את ישראל תחת עץ התומר.

ברק

פעל עם דבורה הנביאה ופיקד על הקרב מול סיסרא.

סיסרא

שר הצבא של מלך חצור, שפיקד על הכוחות במלחמה נגד ברק ודבורה. ברח מהקרב לאוהל של יעל אשת חבר הקיני, שעם משפחתה היה ביחסי שלום.

יעל אשת חבר הקיני

הערימה על סיסרא והרגה אותו בתחבולה.

תקציר האירועים:

בני ישראל היו תחת שלטונו של יבין מלך חצור. דבורה מורה לברק לאסוף את העם אל התבור למלחמה. לוחמי ישראל מנצחים, אך סיסרא נמלט לאוהל של יעל אשת חבר הקיני. היא מזמינה אותו לאכול ולישון, ובשנתו היא תוקעת יתד ברקתו.

בשיר הנצחון שלה, דבורה משבחת את השבטים שיצאו למלחמה ומבקרת את השבטים שהתחמקו מהקרב. היא מדגישה לחיוב את יעל שסיכנה את נפשה מתוך אחווה ומסירות לישראל.

היכן בתנ"ך?

ספר שופטים פרקים ד-ה'

חלק א'

למפקד/ת: הבא/י בפניי פקודיך את החלק הבא במילותיך, השתמש/י בתנ"ך בהקראת הציטוטים:

בעמק יזרעאל, במאה ה-13 לפנה"ס, שלט יבין מלך חצור הכנעני. הוא תקף ופגע ביושבים יהודיים בצפון ארץ ישראל. לאחר תקופה בה היו נתונים בני ישראל להתקפות, דבורה המנהיגה הרביעית בימי השופטים שכנעה את ברק לצאת למלחמה. בתיאור הקרב מוזכרים התבור ונחל קישון כנקודות ציון במהלך המערכה.

וְדְבוּרָה אִישָׁה נְבִיאָה אֲשֶׁת לְפִידוֹת הָיָא שְׁפֹטָה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּעֵת הַהִיא... וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְבָרֵךְ בֶּן אֲבִינוּעַם מִקִּדְשׁ נִפְתָּלִי וַתֹּאמֶר אֵלָיו הֲלֹא צָוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ וּמִשְׁכַּת בְּהָר תָּבוֹר וְלִקְחַת עִמָּךְ עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ מִבְּנֵי נִפְתָּלִי וּמִבְּנֵי זְבוּלוֹן... וַיֹּאמֶר אֵלָיָה בָּרֵךְ אִם תִּלְכִּי עִמָּי וְהִלַּכְתִּי וְאִם לֹא תִלְכִּי עִמָּי לֹא אֵלַי. וַתֹּאמֶר הֲלוֹךְ אִלַּי עִמָּךְ אָפֶס כִּי לֹא תִהְיֶה תַּפְאֲרְתְּךָ עַל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲתָה הוֹלֵךְ, כִּי בֵּיד אִשָּׁה יִזְכָּר ה' אֶת סִסְרָא, וְתִקָּם דְּבוּרָה וְתִלָּךְ עִם בָּרֵךְ קִדְשָׁה. וַיִּזְעַק בָּרֵךְ אֶת זְבוּלוֹן וְאֶת נִפְתָּלִי קִדְשָׁה... וַתַּעַל עִמּוֹ דְּבוּרָה... וַיִּזְעַק סִסְרָא אֶת כָּל רֶכְבּוֹ תִּשַׁע מֵאוֹת רֶכֶב בָּרוֹזל וְאֶת כָּל הָעָם אֲשֶׁר אִיתוֹ מִחֲרֹשֶׁת הַגּוֹיִם אֶל נַחַל קִישוֹן... וַיֵּרֶד בָּרֵךְ מִבְּהָר תָּבוֹר וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ אַחֲרָיו. וַיִּהְיוּ אֶת סִסְרָא וְאֶת כָּל הָרֶכֶב וְאֶת כָּל הַמַּחֲנֶה לְפִי חָרֵב לִפְנֵי בָרֵךְ וַיֵּרֶד סִסְרָא מֵעַל הַמָּרְכָבָה וַיִּינָס בְּרוּגְלָיו. וּבָרֵךְ רָדַף אַחֲרֵי הָרֶכֶב וְאַחֲרֵי הַמַּחֲנֶה עַד חֲרוֹשֶׁת הַגּוֹיִם...

וּסִסְרָא נָס בְּרוּגְלָיו אֶל אוֹהֶל יַעֲלֵ אֲשֶׁת חֶבֶר הַקֵּינִי... וַתֹּאמֶר אֵלָיו סוּרָה אֲדוֹנִי סוּרָה אֵלֵי אֵל תִּירָא... וַיֹּאמֶר אֵלָיָה: הֲשִׁקִּינִי נָא מַעַט מַיִם כִּי צָמָאתִי, וַתִּיפֹתַח אֶת נְאוֹד הַחֶלֶב וַתִּשְׁקֶהוּ וַתְּכַסֶּהוּ... וַתִּקַּח יַעֲלֵ אֲשֶׁת חֶבֶר אֶת יְתֵד הָאוֹהֶל וַתִּשָּׂם אֶת הַמַּקְבָּת בַּיָּדָה וַתִּבּוֹא אֵלָיו בְּלֹאט וַתִּתְקַע אֶת הַיֵּתֶד בְּרִקְתּוֹ... וַיִּהְיֶה בָרֵךְ רָדַף אֶת סִסְרָא וַחֲצֵא יַעֲלֵ לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר לוֹ לֵךְ וְאַרְאֶךָ אֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲתָה מִבְּקֶשׁ... וַתִּשָּׂר דְּבוּרָה וּבָרֵךְ בֶּן אֲבִינוּעַם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר. בְּפֹרֹעַ פְּרַעוֹת בִּישְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עִם בָּרְכוֹ... מִנִּי אֶפְרַיִם שְׂרָשָׁם בְּעֶמְלֶק אַחֲרֵיךְ בְּנִימִין בְּעַמְמִיד מְנִי מְכִיר יִרְדּוּ מִחֻקִּים וּמִזְבוּלוֹן מִשְׁכִּים בְּשֶׁבֶט סוּפֹר. וְשָׂרִי בִישָׁשְׁכָר עִם דְּבוּרָה וּישָׁשְׁכָר בֶּן בָּרֵךְ בְּעֶמְלֶק שָׁלַח בְּרוּגְלֵי בְּפִלְגוֹת רְאוּבֵן גְּדוּלִים חֻקִּי לֵב. לָמָּה יִשְׁכַּת בֵּין הַמִּשְׁפָּתִים לְשִׁמְעַ שְׂרָקוֹת עֲדָרִים לְפִלְגוֹת רְאוּבֵן גְּדוּלִים חֻקִּי לֵב. גִּלְעָד בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן שָׁכֵן וְדָן לָמָּה יִגּוּר אֲנִיּוֹת אֲשֶׁר יֹשֵׁב לְחוּף יַמִּים וַעֲלֵ מִפְּרָצָיו יִשְׁכֵּן. זְבוּלוֹן עִם חֶרֶף נִפְשׁוֹ לָמוֹת וְנִפְתָּלִי עַל מְרוֹמֵי שָׂדֶה... תָּבוֹרֶךְ מְנַשִּׁים יַעֲלֵ אֲשֶׁת חֶבֶר הַקֵּינִי: מְנַשִּׁים בְּאוֹהֶל תִּבְרָךְ. מִיָּם שָׁאֵל חֶלֶב נִתְּנָה בְּסֶפֶל אֲדִירִים הִקְרִיבָה חֲמָאָה. יָדָה לַיֵּתֶד תִּשְׁלַחְנָה וַיִּמְנָה לְהִלְמוֹת עֲמָלִים וְהִלְמָה סִסְרָא...

(שופטים פרקים ד' - ה')

מילון

אשת לפידות - הכינה פתילות לפידים (למקדש), או שזהו שם בעלה, מקדש נפתלי - שם מקום, אלון בצעננים - שם מקום ובו הרבה בורות מים, סורה - בוא, נאוד - מימיה, המקבת - חוד היתד, בין המשפטים - בגבולות בטוחים.

חלק ב' | ניתוח ערכי

למפקד/ת - בקש/י מהמשתתפים לדון בשאלות הבאות:

- הקרב בו ניגף סיסרא שר צבאו של יבין מלך חצור מצוין בקצרה בשני פסוקים בלבד (ט"ו, ט"ז), ואילו עיקר הסיפור מוקדש לגבורתה של יעל ובהמשך לשירת דבורה. מדוע חשוב לדבורה בתום הקרבות לפרט מי תרם לנצחון, ומי לא?
- האם יש קשר בין בחירה זו לבין הבחירה לקצר את תיאור הקרב?
- מה כוונת דבורה באמרה "בְּהִתְנַדֵּב עָם" ?

לאחר קבלת תשובות שונות ודיון בנושא בין המשתתפים:

בשירת דבורה משתקף לצד השבח ללוחמים, גם אכזבה מהשבטים שלא לחמו. הבלטת ערך הרעות בין השבטים מדגישה את השפעת הלכידות החברתית על יכולת היחידה הצבאית לעמוד באתגרים ומדגישה את רוח ההתנדבות והשליחות. קריאת דבורה "בְּהִתְנַדֵּב עָם" מעבירה מסר חשוב במיוחד על משמעות הלכידות החברתית ביחידה והשפעתה על חוסנה.

- מה מסמלת דמותה של יעל, פרט לגבורתה?

לאחר קבלת תשובות שונות ודיון בנושא בין המשתתפים, הבא/י במילותיך את ההסבר הבא:

גם יעל היא סמל לאיתנות וגבורה הנובעת ממסירותה למאמץ המשותף, מהיותה רתומה למשימה ומזדהה עמה, על אף היותה אזרחית מן השורה.

דגשים לסיכום מפקד/ת

○ לסיכום, דבורה, הנביאה והשופטת, מבינה שהנצחון במערכה נעוץ ב**הירתמות השבטים** שבחרו להשתתף בלחימה. בסיכום האירוע, דבורה מדגישה את הערכים שהובילו את הלוחמים ותרמו לנצחון, ומדגישה את ההשפעה של האחדות על ההצלחה במשימתם וניצחון במלחמה. האם גם אתם סבורים כי ללכידות יש השפעה על יכולתנו לנצח במשימתנו?

○ ניתן להשתמש בקטע מנאומו של ביאליק:

"אין אני חושב זאת לאסון שעם ישראל מתחלק לשבטים. אנו יודעים כי מאז ומעולם היינו מחולקים לשנים-עשר שבטים. לאילן שלנו היו הרבה ענפים והם נשאו הרבה פירות, וטוב לאילן שענפיו מרובים. אבל במה דברים אמורים, אם גם שורשיו מרובים, ולפיכך חושב אני לחסרון גדול, אילו לא היינו מרובי פרצופים כל-כך והיה לנו רק פרצוף אחד. מובן, שצריכה להיות נשמה אחת ולב אחד, אבל ככל אשר ירבו אברינו וענפיו כן יגבר כוחנו, ולא הייתי רוצה ככל וכלל שיבטל לא רק אחד מששים, אלה אפילו אחד מאלף האומה; להפך, כל אחד יחיה על פי דרכו ועל פי רוחו, וכל ענף ישא את פרו, אבל על כל הענפים להתחבר לגזע אחד, וע"י מערכת הגידים המאוחדת יגיעו גם לשרושים העמוקים וינקו ממעמקי האופל וחושך של האומה. אם השרשים יגלו-יתיבשו, ורק בהיותם במעמקים בתוך האדמה יהיו מלאי ליח ויפרנסו את הגזע, את הענפים והפירות."

מתוך 'תחיית הספרדים', נאום בפני "חלוצי המזרח" ארד תרפ"ז, 1927

○ הבא/י בפני חיילך את "האני מאמין" הפיקודי שלך ותפיסתך על חשיבותה של הלכידות ומשמעות ערך הדבקות במשימה וחתירה לניצחון.

ערך דבקות במשימה וחתירה לניצחון- "החייל ילחם ויפעל באומץ לב נוכח כל הסכנות והמכשולים שבפניו, וידבק במשימתו בנחישות ובתבונה, עד כדי חירוף הנפש."
(מתוך "רוח צה"ל")

